

03.04.2020.

COVID-19 PANDĒMIJA UN KORUPCIJAS RISKI. KĀ VALDĪBAI UN SABIEDRĪBAI PRET TIEM NODROŠINĀTIES

Latvijā ir izsludināta ārkārtējā situācija, lai cīnītos ar Covid-19 pandēmiju. Ārkārtējās situācijas laikā Saeima, Ministru kabinets, Krīzes vadības padomes locekļi un citas amatpersonas lēmumus pieņemt ātri, un tiek nodrošināta to operatīva izpilde. Taču šādā situācijā var palielināties arī negodprātīgu amatpersonu vēlme uz laiku paplašinātās pilnvaras izmantot savtīgam labumam, riskējot ar demokrātijas kvalitāti. Var palielināties arī krāpšanas, kukuļdošanas un korupcijas riski, jo lēmumi par ļoti lielu naudas līdzekļu, kas tiek piešķirti krīzes risināšanai, izlietojumu ir jāpieņem un jāīsteno ātri.

Kādi riski pastāv Latvijā un, kā tos mazināt, lai efektīvi novērstu iespējamo kaitējumu demokrātijai un sabiedrības veselībai? Biedrība “Sabiedrība par atklātību - Delna” publicē 10 rekomendācijas valdībai, uzņēmējiem un sabiedrībai, lai veicinātu atklātību, atbildību un informācijas pieejamību.

1. Jāturpina organizēt **augstas kvalitātes, likumam atbilstošus publiskos iepirkumus**, nodrošinot godīgu konkurenci un atklātību, arī ierobežotu termiņu apstākļos.
2. Jāturpina **efektīvs iepirkumu uzraudzības un godīgas konkurences monitorēšanas darbs**, par rezultātiem regulāri informējot sabiedrību.
3. Valdības mājaslapā covid19.gov.lv (vai citā atsevišķā vietnē) **jāievieto visa informācija par iepirkumiem**, kas saistīti ar Covid-19 krīzes risināšanu, iekļaujot datus par iepirkumu priekšmetu, noteikumiem, vienas vienības cenu un piegādātāju, lai atvieglotu sabiedrības un uzņēmēju iespējas sekot budžeta izlietojumam un veicinātu uzticību.
4. Par negodīgu konkurenci, nepamatotu preču un pakalpojumu sadārdzinājumu un citiem novērotiem iespējamās korupcijas un pārkāpumu gadījumiem, uzņēmējiem un iedzīvotājiem **jāziņo atbildīgajām iestādēm**: KNAB, Valsts policijai, Iepirkumu uzraudzības birojam, Konkurences padomei, Patērētāju tiesību aizsardzības centram u.c.
5. Visā veselības aprūpes sistēmā un sabiedrībā jāaktualizē **“nulles tolerance” pret kukuļdošanu**.

6. Jāpublicē veselības aprūpes sistēmas darbiniekiem **izmaksāto papildu atlīdzību apjomu** līdz ar vārdu un uzvārdu vietnē [covid19.gov.lv](https://www.covid19.gov.lv).
7. Līdz ar juridisko personu nosaukumiem un reģistrācijas numuriem Valsts ieņēmumu dienesta mājaslapā **jāpublicē arī kopējais darbiniekiem izmaksātais dīkstāves pabalsts** euro. Šī informācija jāievieto arī valdības mājaslapā [covid19.gov.lv](https://www.covid19.gov.lv).
8. **Jāpublicē informācija par ieviestajiem uzraudzības pasākumiem**, lai novērstu kukuļošanas, korupcijas un krāpšanas riskus, pēc iespējas turpinot pasākumus un informēšanu arī pēc krīzes kulminācijas, lai sekmētu veiksmīgu ekonomikas atkopšanos.
9. Jānodrošina **vienlīdzīgas sabiedrības iespējas iesaistīties** likumdošanas procesā Saeimas komisiju, kā arī pašvaldību darbā attālinātā režīmā.
10. Saeimai jāturpina darbs pie **lobēšanas atklātības regulējuma izstrādes**, lai iespējami ātri palielinātu izsekojamību un atklātību par pieņemtajiem lēmumiem, t. sk. ar krīzi un pēckrīzes situāciju saistītajiem.

Delnas sniegto rekomendāciju mērķis ir aicināt valdību turpināt darīt visu iespējamo, lai Latvijā Covid-19 pandēmijas ietekme tiktu efektīvi ierobežota un risināta. Latvijas valdība, Saeima, Krīzes vadības padome un citi iesaistītie šobrīd jau dara ļoti daudz, lai situāciju kontrolētu. Palielinot atklātību, mūsu valsts rīcība varētu kalpot par labās prakses piemēru Eiropā un pasaulē.

Ko katrs sabiedrības loceklis var darīt šajā situācijā, lai mazinātu korupcijas riskus? Mums jau ir radīts instruments – trauksmes celšanas iespēja. Aicinām to izmantot un ziņot. Saziņa ar Delnas Trauksmes celšanas centru: tālr. nr. 257 566 53 vai e-pasta adrese konsultacijas@delna.lv, www.celtrauksmi.lv.

Pilnais Delnas ziņojums pieejams: <https://delna.lv/lv/2020/04/02/covid-19-pandemija-un-korupcijas-riski-ka-valdibai-un-sabiedribai-pret-tiem-nodrosinaties/>

Vairāk informācijas: Liene Gātere, biedrības “Sabiedrība par atklātību – Delna” direktore, liene.gatere@delna.lv.